

Zasady
prawa
ochrony
dziedzictwa
kultury
w orzecznictwie
sądów
administracyjnych

BIBLIOTEKA PRAWA
OCHRONY ZABYTKÓW

Redaktor serii
KAMIL ZEIDLER

Małgorzata Joanna Węgrzak

Zasady
prawa
ochrony
dziedzictwa
kultury
w orzecznictwie
sądów
administracyjnych

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2020

Stan prawny na dzień 17 listopada 2020 r.

Recenzent

dr hab. Piotr Stec, prof. PO
dr hab. Sławomir Tkacz, prof. UŚ

Redaktor Wydawnictwa
Agnieszka Kołwzan

Projekt okładki i stron tytułowych
Jan Rutka

Na okładce obraz autorstwa Domenica Quaglia
Pałac Wielkich Mistrzów w Malborku, 1834, olej na płótnie,
Muzeum Narodowe w Gdańsku (domena publiczna)

Skład i łamanie
Michał Janczewski

Publikacja sfinansowana ze środków Prorektora ds. Badań Naukowych
Uniwersytetu Gdańskiego w ramach konkursu na wydanie
wyróżniających się rozpraw doktorskich (edycja 2019)
oraz Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-185-7

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel.: 58 523 11 37; 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. 58 523 14 49

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Wstęp	13
ROZDZIAŁ 1	
Prawo ochrony dziedzictwa kultury	21
Uwagi wprowadzające	21
1.1. Kształtowanie się prawa ochrony dziedzictwa kultury	22
1.2. Prawo ochrony dziedzictwa kultury jako kompleksowa gałąź prawa	37
1.3. Miejsce prawa ochrony dziedzictwa kultury w systemie prawa	38
1.4. Kryteria wyodrębnienia prawa ochrony dziedzictwa kultury jako gałęzi prawa	42
1.4.1. Kryterium celu i przedmiotu regulacji (przedmiotu ochrony)	43
1.4.1.1. Przedmiot regulacji w prawie krajowym	43
1.4.1.2. Przedmiot regulacji w prawie międzynarodowym i europejskim	54
1.4.1.3. Wartości dziedzictwa kultury	59
1.4.2. Kryterium własnych metod regulacji	65
1.4.3. Kryterium podmiotów, do których adresowane są normy prawne	66
1.4.4. Kryterium własnej teorii i źródeł prawa	70
1.4.5. Kryterium wydzielonej części ogólnej, kryterium formy kodyfikacji i kryterium funkcjonalnego powiązania między normami	74
1.4.6. Kryterium instytucjonalne oraz kryterium personalne	75
1.4.7. Kryterium badań naukowych i kryterium dydaktyczne	76
1.4.8. Kryterium własnych zasad prawa	77
Podsumowanie	82

ROZDZIAŁ 2

Zasady prawa w odniesieniu do prawa ochrony dziedzictwa kultury	85
Uwagi wprowadzające	85
2.1. Pojęcie zasady prawa w teorii prawa	88
2.2. Koncepcja zasad prawa w ujęciu Ronalda Dworkina	98
2.3. Cechy charakterystyczne zasad prawa	103
2.4. Rodzaje zasad prawa i ich podziały	106
2.5. Legitymowanie zasad prawa	111
2.6. Funkcje zasad prawa	114
Podsumowanie	116

ROZDZIAŁ 3

Katalog zasad prawa ochrony dziedzictwa kultury	119
Uwagi wprowadzające	119
3.1. Zasada ochrony dziedzictwa kultury	122
3.2. Zasada proporcjonalności	130
3.3. Zasada praworządności	136
3.4. Zasada zrównoważonego rozwoju	138
3.5. Zasada ochrony własności	141
3.6. Zasada dostępu do dziedzictwa kultury	151
3.7. Zasada dostępu do informacji	154
3.8. Zasada społecznej użyteczności dziedzictwa kultury	156
3.9. Zasada zarządzania dziedzictwem kultury	157
3.10. Zasada zmiany wartości użytkowej dziedzictwa kultury w czasie	160
3.11. Zasada dyskrecjonalnej władzy organów konserwatorskich	164
3.12. Zasada kontroli stanu zachowania dziedzictwa kultury	171
3.13. Zasada finansowania przez dysponenta zabytku	176
3.14. Zasada finansowania ze środków publicznych	177
3.15. Zasada ochrony integralności dziedzictwa kultury	182
3.16. Zasada przezorności	184
3.17. Zasada kontroli wywozu zabytków za granicę	186
3.18. Zasada prawdy obiektywnej	188
3.19. Zasada własności Skarbu Państwa nowo odkrytych zabytków archeologicznych przypadkowo znalezionych albo pozyskanych w wyniku badań archeologicznych	189
3.20. Zasady prawa Unii Europejskiej dotyczące dziedzictwa kultury	191
Podsumowanie	198

ROZDZIAŁ 4

Wybrane zasady prawa ochrony dziedzictwa kultury w orzecznictwie sądów administracyjnych	201
Uwagi wprowadzające	201
4.1. Zasada ochrony dziedzictwa kultury	202
4.2. Zasada proporcjonalności	222
4.3. Zasada praworządności	229
4.4. Zasada zrównoważonego rozwoju	232
4.5. Zasada ochrony integralności dziedzictwa kultury	233
4.6. Zasada kontroli stanu zachowania dziedzictwa kultury	238
4.7. Zasada dyskrecjonalnej władzy organów konserwatorskich	243
4.8. Zasada ochrony własności	259
4.9. Zasada finansowania przez dysponenta zabytku i zasada finansowania ze środków publicznych	264
Podsumowanie	268
 Wnioski	 271
 Źródła prawa	 279
 Orzecznictwo	 284
 Literatura	 292
 Pozostałe	 306
 Summary	 307